

8.

Laura Sintija Černiauskaitė

YPATINGAS ŽMOGUS

– O kur Fortūnatėlis? Grįžo? – dūsuodama paklausė teta Irutė, atėjusi pas Oną Reginą į virtuvę. Šiandien ją ištiko reta sėkmė – po pietų pavyko numigti, taigi pakirdo žvali ir pilna nusiteikimo kalbėtis.

– Jis savo kambarį, *dirba*, – neatsigręždama nuo viryklės atsiliepė Ona Regina.

Tetai Irutei silpstant ji palaipsniui perėmė jos pareigas virtuvėje. Stengėsi gaminti panašiai kaip ji, nes Fortūnatas, nuo vaikystės įpratęs prie tetos maisto, skundėsi silpnu skrandžiu, ir visokios improvizacijos galėjo jį tik suezinti. Erzinti mažojo Fortūnato sesuo negalėjo; nuo vaikystės jai nebuvo baisinio dalyko.

– *Dirba*, – pagarbiai pakartojo teta, ir sunkiai alsuodama išsiplėikė ant seno, nuo neatmenamų laikų virtuvės kampe riogsančio kėdės. Jis stovėjo čia jau tada, kai ji visai mažus Oną Reginą ir Fortūnatėlį pasiėmė pas save.

Žodžiu *dirba* jos vadindavo mįslingą Fortūnato sėdėjimą prie rašomojo stalo. Ką jis ten rašydavo pats sau vienas, grįžęs iš darbo ir užsikabinęs duris, jos nežinojo. Ir neklausinėjo, nors abiem

8.

buvo smalsu. Tačiau sutrukdytas ar per daug kamantinėjamas Fortūnatas gali labai suirzti; paskui kelias dienas nelies maisto, nesiteiks kalbėtis, o eidamas į vonios kambarį prieš tai kruopščiai, įsižeidęs trins durų rankeną švaria nosine, lyg bijodamas užsikrėsti pavojingomis bacilomis. Toks jau jis buvo, tas Fortūnatas. Labai jautrus, *ypatingas* žmogus.

O iš tiesų visas jo darbas buvo toks: turėjo daug knygų dvasinėmis, religinėmis temomis ir vis parsinešdavo naujų. Tai buvo populiaria kalba parašyta krikščioniška lektūra; filosofijos nesuprato, ji sukeldavo sumaištį, priešišlumą ir kažkokį nemalonų, sunkiai pakeliamą bejėgystės jausmą. Autorių neįsimindavo, rūpėjo tik turinys. Tos knygos buvo jei ne visas Fortūnato gyvenimas, tai aukšta ir patikima jį sauganti tvora, kuria apsitvėręs galėjo egzistuoti kaip normalus, doras, gerbtinas žmogus, pavyzdys daugeliui kitų. Tose knygose rasdavo minčių, kurių suformuluoti pats neįstengdavo, bet nustebęs atpažindavo ir tuojuo užsirašydavo į tam reikalui skirtą sąsiuvinį. Daugelį citatų mokėjo atmintinai, kažkaip savaime jos įšokdavo į galvą, ir Fortūnatas galėdavo bet kada jomis pasinaudoti, ištardamas kaip savo mintis. Aišku, tai ir buvo jo mintys, seniai gyvavo jo galvoje, tik joms išreikšti Fortūnatas nerasdavo žodžių: žodžius pakišdavo knygų autoriai. Grįžęs po darbo, žinoma, ne kasdien, bet, kai būdavo suirzęs ar išmuštas iš vėžių kokio kvailio, jis atsiversdavo storą liniuotą sąsiuvinį ir imdavo konspektuoti iš knygos pasibrauktas mintis arba skaitydavo anksčiau išsirašytas. Tai pamažu aprašindavo. Tų sąsiuvinų turėjo gausybę, jų gal net būtų užtekę apsitverti pačiu tikriausiu būdu.

O šiandien kaip tik nutiko vienas toks dalykas, reikėjo žūtbūt išmesti jį iš galvos...

15.

Renata Šerelytė

ANTRASIS DANGUS

Miestas tyli, įkalintas šviesoje. Tolygi, nesikeičianti, ji persmelkia šešėlius ir sapnus. Pati seniausia knyga teigė, kad atėjus laikų pabaigai miestas bus amžinos šviesos buveinė, ir ši šviesa niekada neišblės.

Ar gyvenantys šiame nesiliaujančiame spindesyje – laimingi?..

Torkvatas, stovintis miesto skvere, to nežinojo. Jis buvo gavęs leidimą trumpam pabūti vidurinėsios klasės pasaulyje. Trumpam išeiti iš požemių, gilių labirintų sistemos, kurioje glūdėjo bibliotekos ir muziejai, pilni daiktų, kurių prasmės vidurinioji klasė jau seniai turėjo laimės nebesuvokti.

Torkvatas šia proga apsiliko blizgantį kombinezoną, panašų į skafandrą, kad bent apranga neišsiskirtų iš kitų vidurinėsios klasės atstovų, kurių skiriamasis ženklas buvo mažytės galvos, liudijančios, kokiai privilegijuotai kastai jie priklauso. Tiesą pasakius, Torkvatui jie nerūpėjo; jis troško išvysti Žvaigždes, jų buveinę, kuri plytėjo virš dirbtinių medžių ir maršrutinių oro pagalvių takų, dengiama šviesaus metalinio skliauto. Vietą, kuri, pasak seno graikų mokslininko, jungia žemę ir chaosą. Erdvę, apgyven-

15.

tą būtybių, vadinamų angelais ir autoritetais, taigi pačios aukščiausios kastos, atskirtos nuo požemių ir nuo viduriniojo pasaulio sandariu dirbtiniu skliautu.

Į vidurinįjį pasaulį, gaubiamą amžinos šviesos, didžiagalviai požemio gyventojai patekdavo tik tam, kad nepamirštų, kokių privilegijų per savo kvailas makaulės neteko. Ir čia pakliūdavo taip retai, kad kiekvienas apsilankymas pavirsdavo legenda visiems, nutremtiems į labirintus skaityti senų knygų ir nuo neandertaliečių kaukolių šluostyti dulkių.

Žinoma, joks didžiagalvis iš požeminio pasaulio ir joks mažagalvis iš viduriniojo negalėjo nė svajoti, kad kada nors pateks ten, tarp Žvaigždžių. Dangus labai mažas ir visos vietos jame seniai užimtose, o naujų niekada neatsiras, nes Žvaigždės nemirtingos.

Tačiau laimingi mažagalviai bent matydavo, kaip didingai, lyg skylantis kosminis kiaušinis atsiveria dangaus skliautas ir raudonu kilimu praplaukia spindinčios Žvaigždės, skleisdamos joms būdingus garsus – kanarėlių čiauškėjimą, perkūno oželių mekenimą, pempių klyksmą, kai kurios džiaugsmingai kvykaudavo it žaismingai nusiteikusios jūrų kiaulytės.

Kažkoks išsišokėlis teigė, kad seniau Žvaigždės mokėjo kalbėti, tik tokiomis nesąmonėmis niekas netikėjo. Bet visi dar prisiminė, kaip Žvaigždės nusileisdavo į Žemę, dar nepadalintą į atskirus socialinių kastų pasaulius, ir vaikščiodavo su paprastais žmonėmis. Tačiau po to, kai pamišusi didžiagalvė paspruko iš genetinių tyrimų laboratorijos ir apdraskė vieną Žvaigždę penkiolika metų nekirptais nagais, o kitai nukando ausį, Žvaigždžių elgesys pasikeitė. Jos net mažagalvių ėmė vengti, o be reikalo, nes šie niekadose tokių ekscesų neištaisydavo, mažutės jų smegenėlės transliuodavo tik geras emocijas.